

Hvor Andreas drøm visualiserer et gøgl i en ekspressionistisk og dæmonisk serie af billeder, er Mikael's virkelige markedstur skildret episk på en sådan måde, at Mikael på grund af sin pengefiksering selv er med til at dæmonisere sit forhold til omverdenen og sin egen krop. Da han har fået de 130 kr., går han ind i et restauranttelt for at spise sin medbragte mad. Men skønt han ikke kan spise al maden, køber han alligevel to stykker wienerbrød og kaffe for 25 øre, han har fået af Andrea. Han når ikke at fortære det, før en bajerdrickkende »bisse« søger at komme i kontakt med ham. »Bissen« anskueliggør en alternativ vej til de voksnes verden, nemlig den der korresponderer med Andreas drøm. Mikael skynder sig bort fra teltet for ikke at komme i lag med ham. For de ti øre, han har fået med hjemmefra, får han et bundt honningkager på følgende måde:

Fra et højt telt ræktes et bundt honningkager foran ham på en mesingskovl. Han gik et skridt, skovlen fulgte foran. Han greb til og vilde skubbe skovlen væk. Skovlen forsvandt, han måtte holde i bundtet, for at det ikke skulde falde.

– Kom så hit med tiøren, min smukke, sagde en svær ung dame højt over disken og holdt skovlen frem påny. Han kunde heller ikke selv finde på andet. Han holdt stokken og bundtet i den ene hånd og lagde tiøren på skovlen. (60)

Den yderste konsekvens af de tilstande af panik, som Mikael (og Andrea, når hun kommer til at tænke på pengene til Johannes) falder ned i, er mordet. Dette bringes ikke i direkte referat, men skildres da Andrea suggererer Jens Thomsen til at tro, at han har begået mordet. – Her skal blot som et stykke anskuelsesundervisning i den nævnte dæmonisering citeres den sidste situation, hvori Mikael møder andre mennesker inden mødet med Andrea.

På broen over tofteåen kørte en vogn forbi. Hullet i vejen slingrede den mod ham. Folkene i vognen fik et glubsk udtryk i deres skræk for at falde. De rakte hænderne nedad for at tage mod stødet, som om de greb efter ham. Han måtte klemme sig mod rækværket og fo'r med hånden til lommen. Sæt en af dem snappede til efter pengene. Han havde glemt at passe på dem. (63)

Sidetallene henviser til 1964-udgaven.

Niels Riiskjær Christensen

ET VISSENT SKÆR

I Tove Ditlevsens digtsamling »Den hemmelige rude« (1961) findes der et rimløst digt »Søndag« – som står i den skarpeste modsætning til indledningsdigtet »Erindring« (hvor hun en søndag er i Søndemarken med sin mor og far). Jeg citerer næstsidste strofe i »Søndag« (p. 50):¹

Kirkeklokkerne ringer. Børnenes næsebor
fyldes med en arvet, håbløs lugt.

Over deres søde ansigter glider
 en midlertidig grimhed.
 Et vissent skær
 gror frem i deres øjne.

Det usædvanlige udtryk »Et vissent skær« må Tove Ditlevsen have lånt fra Thøger Larsen. Hans smukke og meget gribende digt »Nornen Verdandes Vækst-sang« (i digtsamlingen Slægternes Træ« 1914) slutter med denne strofe:²

Vær glad, om du møder et vissent Skær
 i Drømme fra Barndoms Vaar.
 En Naadens Søvn. Din Fader er nær.
 Din Moder i Køkkenet gaar.

Brugen af *vissent* om *skær* mindes jeg ikke at have mødt andre steder i dansk digtning. »Ordbog over det danske sprog« har ikke indregistreret dette udtryk. Det burde vel have været anført under *skær* og *vissent*.³

Det er ikke mærkeligt at Thøger Larsens digt, der går tilbage til hans barndom, har gjort et meget stærkt indtryk på Tove Ditlevsen. I hendes erindringsbog »Gift« (1971) fortæller hun at hun en dag kommer hjem. Ebbe læser Thøger Larsens digte. »Vi bliver gamle, siger han og kradser piben ud i askebægeret. Han er 27 år, og jeg er 25. Når jeg tænker på min barndom, siger han, føler jeg det som Thøger Larsen. Hør her:« (p. 83).

Og så citeres den uforglemmelige strofe fra Thøger Larsens digt. I artiklen »Skjulte citater« (i »Politiken« 3. februar 1974) skriver Tove Ditlevsen: »Alle forfattere læser meget, men ud fra en vis økonomisk udvælgelse, idet man kun opsøger igangsættende og inspirerende føde i den åndelige fordøjelseskanaal. Der bearbejdes visse ord og vendinger under en ofte ubevidst proces, og kun meget overfladiske mennesker vil kalde det for litterært tyveri. Men om så var, for nu at sætte sagen på spidsen?«

Det er kloge ord. De viser hendes store forståelse for de kunstneriske processer. Det er med rette at hun skriver om en »ofte ubevidst proces«. Jeg vil ikke i et tilfælde som dette tale om et litterært tyveri, men om et litterært lån. Bevidst eller ubevidst? Ligheden og forskellen mellem udtrykkenes anvendelse er iøjnefaldende. De kræver ikke nogen nærmere kommentar.

Jeg benytter lejligheden til i denne forbindelse at gøre opmærksom på at digtet »Erindring«⁴ – som jeg har omtalt – har en diktion der ligger meget nær ved Thøger Larsens digt. Vi har en række meget korte sætninger og varieret gentagelse. Tove Ditlevsen: Min mor og far var glade (1) – Min mor var ung. Det så jeg aldrig før (anden og sidste strofe) – Min far har glemt sin sorg. Min mor er glad (3) – En barndom randt. Min far var tavs og grå (4) – Min far var glad (sidste strofe). Thøger Larsen: Din Barndom er tryk. Din Fader er nær (1) – Du skrider i Natten sen (2) – Din Fader er død./Din Moder er under Jord (17) – den sidste strofe i digtet.

Det er let at forstå at Thøger Larsens digt har gjort et uudsletteligt indtryk på Tove Ditlevsens modtagelige digtersind.⁵

Harry Andersen.

NOTER

(1) Se også Tove Ditlevsen »Digte i udvalg« (1964) p. 244. – (2) Se f. eks. også Thøger Larsen »Udvalgte Digte« (1962) p. 140. – (3) »Ordbog over det danske sprog« 27 (1954), 303 ff. har under 2,4) især bogsprog; af en farve som visne blade, gulnet; især (om hvidt papir); som er gulnet af solen af ælde (305). Artiklen VI. *skær* (smst. 20 (1941), 4 f. kender ikke det usædvanlige udtryk eller tilsvarende. Chr. N. Brodersen behandler i »Thøger Larsen. En Monografi«. II (1950) adjektivet (p. 169 ff.), og han giver en lang række eksempler på usædvanlige og overraskende forbindelser af adjektiv og substantiv i Thøger Larsens lyrik (p. 170 f.). Her anføres »et vissent Skær« ikke. Digtet »Nornen Verdandes Vækstsang« omtaler Brodersen i II p. 37 ff. Den sidste strofe citeres p. 38. – (4) Se også »Digte i udvalg« p. 209. – (5) I min artikel »Tove Ditlevsens lyrik« (i »Ord och bild« 1953 p. 559 ff.) citerer jeg digtet »Hændelse«: »Maanen hang som Mindet om en glemt og slukket Brand« (»Lille Verden« (1942) p. 77. Se også »Digte i udvalg« p. 95). Jeg skriver at kendere af dansk lyrik her vil mindes Thøger Larsen der som ingen anden har besunget den døde klode (p. 562).